

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
УЖГОРОДСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія

ПРАВО

Випуск 29

Частина 2

Том 4/2

Ужгород-2014

**Журнал включено до переліку наукових фахових видань,
в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт
на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з юридичних дисциплін**
(Постанова Президії ВАК України № 205/5 від 08 червня 2005 р.;
проведено перереєстрацію видання, Постанова Президії ВАК України № 105/3 від 08 липня 2009 р.;
проведено повторну перереєстрацію видання,
Наказ МОН України № 793 від 04 липня 2014 р. (додаток № 8).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор: Бисага Ю.М. – д.ю.н., професор
Заст. гол. редактора: Белов Д.М. – д.ю.н., професор
Відповідальний секретар: Рогач О.Я. – д.ю.н., професор
Члени редколегії: Бисага Ю.Ю. – к.ю.н., доцент
Бобровник С.В. – д.ю.н., професор
Булеца С.Б. – к.ю.н., доцент
Воронова Л.К. – д.ю.н., професор, академік Національної академії правових наук України
Гарагонич О.В. – к.ю.н., доцент
Гомонай В.В. – к.ю.н., доцент
Греца Я.В. – к.ю.н., доцент
Дзера О.В. – д.ю.н., професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України
Колодій А.М. – д.ю.н., професор
Кубічек П. – к.ю.н., професор, Університет імені Я.А. Коменського, м. Братислава (Словацька Республіка)
Лазур Я.В. – д.ю.н., професор
Лемак В.В. – д.ю.н., професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України
Ленгер Я.І. – к.ю.н., доцент
Марек К. – к.ю.н., професор, Університет імені Т.Г. Масарика, м. Брно (Чеська Республіка)
Марцеляк О.В. – д.ю.н., професор
Митровка Я.В. – к.ю.н., доцент
Палінчак М.М. – к.і.н., доцент
Патакійова М. – к.ю.н., професор, доктор права, Університет імені Я.А. Коменського, м. Братислава (Словацька Республіка)
Петришин О.В. – д.ю.н., професор, академік Національної академії правових наук України
Праневічне Б. – к.ю.н., професор, Університет імені Миколаша Ромеріса, м. Вільнюс (Литовська Республіка)
Рогач Іван – к.ю.н., Висока школа, м. Сладковічево (Словацька Республіка)
Семерак О.С. – к.ю.н., професор
Севрюков О.П. – д.ю.н., професор Люберецької філії Російського державного соціального університету, м. Люберці (Російська Федерація)
Сідак М.В. – д.ю.н., професор
Скрипнюк О.В. – д.ю.н., професор
Ступник Я.В. – к.ю.н., доцент
Фазикош В.Г. – к.ю.н.
Чечерський В.І. – к.ю.н., доцент
Ярема В.І. – д.е.н., професор

**Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет», протокол № 4 від 27.11.2014 року.**

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія ВК № 7992,
видане Державним комітетом телебачення і радіомовлення 09.10.2003 р.

Плотнікова Ю.І. СТОСОВНО ПИТАННЯ ПРО СПІВВІДНОШЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ Й ДЕРЖАВИ ЩОДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПЛАТИ ЗА ЗЕМЛЮ.....	100
Пчелін В.Б. СТОРОНИ ЯК СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ.....	104
Рибницький Г.В. СПЕЦІАЛЬНЕ АДМІНІСТРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ.....	108
Сливка О.О. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ МИТНОЇ СПРАВИ.....	111
Терещук О.Д. ВИДИ ПРИНЦИПІВ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ПРАВООХОРОННОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ.....	113
Тронько О.В. ЮРИДИЧНІ ГАРАНТІЇ ПРАВ ГРОМАДЯН ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРИМУСУ.....	117
Чорна А.М. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА, ЯКЕ РЕГЛАМЕНТУЄ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ.....	121
Чудновський О.В. СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО (СУСПІЛЬНОГО) ТЕЛЕБАЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ.....	125
Чумак О.О. ЗАВДАННЯ КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ.....	129
Щербань В.Д. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНО-СЕРВІСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ.....	132
Юсупов В.А. СТРУКТУРА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ.....	136

РОЗДІЛ 6

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО.....

Бесчастний В.М. МЕТОДИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ.....	141
Буяджа С.А. ГЕНЕЗИС ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БОРОТЬБИ З КІБЕРЗЛОЧИННІСТЮ У СВІТІ.....	145
Литвин І.І. ЩОДО НЕЗАКОННОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ТОВАРІВ ТА ПОСЛУГ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ОБОРОТІ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	149
Муравйов К.В. ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ВИКОНАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПОКАРАНЬ».....	154
Орлов Ю.В. ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ЗАГАЛЬНОСОЦІАЛЬНОГО РІВНЯ ПРОТИДІЇ ВІДТВОРЕННЮ ПОЛІТИЧНИХ ФАКТОРІВ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ.....	158

РОЗДІЛ 7

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА; ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ.....

Гасанов Р.Н. ПОНЯТТЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО КЕРІВНИЦТВА ПРОКУРОРА ДОСУДОВИМ РОЗСЛІДУВАННЯМ.....	163
Мельниченко С.П. СЛІДОВА КАРТИНА НЕЗАКОННОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ.....	166
Трофімцов В.А. ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СПЕЦІАЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ ТА ЗАХИСТУ ІНФОРМАЦІЇ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ.....	169

РОЗДІЛ 8

СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА.....

Єдаменко І.В. ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «СУДДІВСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ».....	172
Кузьменко В.В. ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУДДІВ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ.....	175
Лопатін А.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ СУДОВОЇ ПОМИЛКИ.....	178
Мироненко Т.Є. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ ЗАКОНІВ.....	182
Раца В.А. ТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ «СУДОВА ІНФОРМАЦІЯ».....	185

СТОРОНИ ЯК СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ

PARTIES AS SUBJECTS OF ADMINISTRATIVE PROCEDURE OF UKRAINE

Пчелін В.Б.,

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного права та процесу
Харківського національного університету внутрішніх справ*

У статті розглянуто наявні в юридичній науці підходи щодо визначення сутності сторін процесуальних правовідносин. Визначено сутність сторін в адміністративному судочинстві України. З'ясовано, що поняття «сторони» містить у собі таких учасників адміністративного процесу як позивач і відповідач. На основі проведеного аналізу положень чинного національного законодавства встановлено особливості участі сторін як суб'єктів адміністративного судочинства України. Визначено категорію публічно правових спорів, які передбачають винятки щодо участі суб'єктів владних повноважень у якості позивача.

Ключові слова: адміністративні суди, адміністративне судочинство, сторони, позивач, відповідач, суб'єкт владних повноважень.

В статье рассмотрены существующие в юридической науке подходы к определению сущности сторон процессуальных правоотношений. Определена сущность сторон в административном судопроизводстве Украины. Выяснено, что понятие «стороны» включает в себя таких участников административного процесса как истец и ответчик. На основе проведенного анализа положений действующего национального законодательства установлены особенности участия сторон как субъектов административного судопроизводства Украины. Определены категории публично правовых споров, которые предусматривают исключения относительно участия субъектов властных полномочий в качестве истца.

Ключевые слова: административные суды, административное судопроизводство, стороны, истец, ответчик, субъект властных полномочий.

The article deals with the existing jurisprudence approaches to defining the essence of the parties of legal proceedings. The essence of the parties to the administrative proceedings in Ukraine is defined. It was found that the term "parties" includes such participants in administrative proceedings as a plaintiff and defendant. Based on the analysis of the provisions of applicable national law the author sets features the participation of the parties as subjects of Administrative Procedure of Ukraine. The categories of public legal disputes, which include an exception regarding the participation of the subjects of authority as a plaintiff are defined.

Key words: administrative courts, administrative proceedings, parties, plaintiff, defendant, subject of power.

Постановка проблеми. Одним із найефективніших засобів захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав й інтересів фізичних та юридичних осіб у правовідносинах, що виникають за участю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб під час виконання ними владних управлінських функцій, є судовий захист, що здійснюється в межах адміністративного судочинства. Внаслідок ініціювання вищенаведеного судового механізму захисту виникають, знаходять свій розвиток і видозмінюються адміністративні процесуальні правовідносини. При цьому провідними суб'єктами таких правовідносин є сторони, без участі яких адміністративне судочинство не може здійснюватися.

Аналіз стану дослідження. Особливості участі відповідних суб'єктів адміністративних процесуальних правовідносин в адміністративному судочинстві, зокрема й сторін, були предметом наукових досліджень таких учених: В.Б. Авер'янова, С.С. Алексеєва, О.Ф. Андрійка, О. М. Бандурки, В.М. Бевзенка, Ю.П. Битяка, А.І. Берлача, І.В. Бойка, М.А. Бояринцева, М.А. Василенка, В.М. Гаращука, І.П. Голосніченка, В.М. Горшеньова, Є.В. Додіна, Р.А. Калужного, М.В. Ковалюк, Т.О. Коломоєця, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, О.В. Кузьменка,

Є.А. Лукашова, Д.В. Лученка, А.В. Малька, М.А. Матузова, Р.С. Мельника, О.В. Негодченка, Р.С. Павловського, Ю.С. Педька, О.П. Рябченка, А.О. Селіванова, М.М. Тищенко, В.М. Шаповала, В.К. Шкарупа та інших. Наведені вище науковці, безсумнівно, внесли значний вклад у визначення теоретичних засад здійснення адміністративного судочинства, а запропоновані в їх працях рекомендації лягли в основу вдосконалення чинного національного законодавства, за допомогою якого здійснюється правове регулювання цієї сфери суспільного життя. Водночас особливості участі сторін в адміністративному судочинстві були розглянуті недостатньо, оскільки таке дослідження здійснювалося фрагментарно в межах більш широкі правової проблематики, що обумовлює актуальність обраної тематики. Більше того, актуальність представленої наукової статті обумовлена змінами до чинного національного законодавства. А тому метою нашої статті є характеристика сторін як суб'єктів адміністративного судочинства.

Виклад основних положень. У юридичній енциклопедичній літературі зазначають, що сторона в праві – це учасник визначених правовідносин, дії чи бездіяльність якого щодо іншого учасника (учасників) тягнуть обопільні матеріально-правові або процесуальні наслідки [12, с. 654]. В адміністративному

судочинстві сторони відіграють одну із провідних ролей. Провідна роль вищенаведених суб'єктів обумовлюється тим, що саме завдяки їм та їхній поведінці, волевиявленню виникає та розвивається адміністративний процес [4, с. 134] – правовідносини, що складаються під час здійснення адміністративного судочинства [3]. Сторонами в адміністративному судочинстві є особи, публічно-правовий спір між якими становить предмет розгляду та розв'язання в межах такого судочинства [2, с. 134]. Поняття сторін у теорії юридичного процесу є узагальнювальним й одночасно містить у собі такі поняття як «позивач» і «відповідач» [4, с. 134], тобто осіб, які беруть участь у справі з приводу публічно-правового спору, який виник між ними і який суд повинен розглянути та вирішити [1, с. 119]. Більш детально охарактеризуємо правовий статус вищенаведених осіб.

Так, особа, яка звертається до суду з позовом за захистом, як вона вважає, порушених прав, свобод чи правових інтересів під час здійснення владних управлінських функцій, є позивачем в адміністративному судочинстві [7, с. 161]. Однак буває, що позивач помиляється, його права не порушені або ті права, які порушені, йому не належать, а тому суд у задоволенні позова відмовляє. Тому, коли позивач звертається до суду з позовом до конкретного відповідача, то на цей час існує лише припущення щодо порушення прав позивача, яке підтверджується (або спростовується) під час розгляду справи в суді [6, с. 199].

Відповідно до п. 8 ч. 1 ст. 3 Кодексу адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року (далі – КАС України) позивач – це особа, на захист прав, свобод та інтересів якої подано адміністративний позов до адміністративного суду, а також суб'єкт владних повноважень, на виконання повноважень якого подана позовна заява до адміністративного суду. При цьому як встановлено в ч. 2 ст. 50 вищенаведеного нормативно-правового акта, позивачем в адміністративній справі можуть бути громадяни України, іноземці чи особи без громадянства, підприємства, установи, організації (юридичні особи), суб'єкти владних повноважень [3]. Із приводу вищенаведеного слід зазначити, що правове становище фізичних осіб як позивачів неоднакове. У цьому випадку йдеться про те, що громадяни України можуть бути позивачами в усіх випадках, коли порушені їхні права та свободи, тоді як іноземці й особи без громадянства не можуть брати участі як позивачі в публічно-правових спорах, пов'язаних із виборчим правом, державною службою [7, с. 163].

Своєю чергою відповідачем в адміністративному судочинстві є особа, до якої звертається з позовом позивач із вимогами усунення порушених його прав, свобод, інтересів або компенсації заподіяної шкоди [7, с. 161]. При цьому слід мати на увазі те, що згідно із ч. 2 ст. 21 КАС України вимоги про відшкодування шкоди, заподіяної протиправними рішеннями, діями чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень або іншим порушенням прав, свобод та інтересів суб'єктів публічно-правових відносин, розглядаються адміністративним судом, якщо вони заявлені в

одному провадженні з вимогою вирішити публічно-правовий спір. Інакше вимоги про відшкодування шкоди вирішуються судами в порядку цивільного або господарського судочинства [3]. Відповідач, на відміну від позивача, не звертається до суду, а його притягують до відповіді за позовом, оскільки позивач вказує в позовній заяві на відповідача як порушника свого права [6, с. 200]. З аналізу п. 9 ч. 1 ст. 3 КАС України слідує, що відповідачем, як правило, виступає суб'єкт владних повноважень – орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа, інший суб'єкт під час здійснення ними владних управлінських функцій на основі законодавства, зокрема на виконання делегованих повноважень [3]. Вищенаведене правило є загальним і законодавством встановлені випадки, коли суб'єкт владних повноважень може набувати статусу позивача. Так, як слідує з п. 3 ч. 2 ст. 17 КАС України адміністративні суди розглядають публічно-правові спори між суб'єктами владних повноважень із приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, зокрема делегованих повноважень [3]. Із приводу цього зазначимо, що до наведеної вище категорії спорів належать не тільки спори щодо компетенційності, а й щодо реалізації суб'єктом владних повноважень своїх функцій і повноважень, мається на увазі, коли, наприклад, контролюючий орган не здатен законодавчими управлінськими засобами реалізувати свою компетенцію щодо іншого суб'єкта владних повноважень, у такому випадку він може звернутися до адміністративного суду з позовом щодо визнання рішень, дій і бездіяльності підконтрольного органу протиправними та скасувати їх [6, с. 90]. Окрім вищенаведеного, як встановлено в п. 5 ч. 2 ст. 17 КАС України, адміністративні суди розглядають публічно-правові спори за зверненням суб'єкта владних повноважень у випадках, встановлених Конституцією та законами України [3]. У контексті вищенаведеного зазначимо, що на рівні Конституції України [5] не встановлено конкретних підстав звернення суб'єкта владних повноважень до адміністративного суду в якості позивача. Що стосується законів України, то перелік таких випадків містяться в ч. 4 ст. 50 КАС України. Так, відповідно до приписів вищенаведеної норми: громадяни України, іноземці чи особи без громадянства, їх об'єднання, юридичні особи, які не є суб'єктами владних повноважень, можуть бути відповідачами лише за адміністративним позовом суб'єкта владних повноважень [3]:

1. Про тимчасову заборону (зупинення) окремих видів або всієї діяльності об'єднання громадян, а також про примусовий розпуск (ліквідацію) об'єднання громадян. Зазначимо, що вищенаведене законодавче положення оперує застарілим терміном «об'єднання громадян», що обумовлений як використанням його в положеннях Конституції України [5] (наприклад, у ст. 13), так і нормативно-правовим актом, на рівні якого здійснювалося правове регулювання цієї сфери суспільного життя – Закон України «Про об'єднання громадян» від 16 червня 1992 року [10], який на сьогодні втратив чинність. На сьогодні

правові й організаційні засади реалізації права на свободу об'єднання, порядок утворення, реєстрації, діяльності та припинення громадських об'єднань визначено на рівні Закону України «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2013 року. З аналізу положень вищенаведеного нормативно-правового акта слідує, що громадське об'єднання – це добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів [9]. Зазначимо, що на рівні вже не чинного Закону України «Про об'єднання громадян» було передбачено види стягнень, що можуть бути застосовані до об'єднань громадян. Серед таких санкцій, у контексті досліджуваного питання, слід назвати: тимчасову заборону (зупинення) окремих видів діяльності; тимчасову заборону (зупинення) діяльності; примусовий розпуск (ліквідацію) [10]. Своєю чергою в Законі України «Про громадські об'єднання» перелік вищенаведених санкцій відсутній. Лише в ст. 25 зазначеного акта законодавства встановлено, що одним із способів припинення діяльності громадського об'єднання є заборона (примусовий розпуск) такого об'єднання за рішенням суду [9]. Тому, вважаємо, що до ч. 4 ст. 50 КАС України слід внести законодавчі зміни, що повною мірою відповідали б зазначеним вище нормативним приписам – вилучити п. 2 ч. 4 ст. 50 КАС України; п. 1 ч. 4 ст. 50 КАС України викласти в наступній редакції: «Про заборону (примусовий розпуск) громадського об'єднання». Вищенаведені законодавчі зміни повною мірою відповідали б положенням чинного національного законодавства, що є однією з умов ефективності його реалізації.

2. Про примусове видворення іноземця чи особи без громадянства з України. Питання, пов'язані із визначенням правового статусу іноземців та осіб без громадянства, порядку їх перебування на території України, їх в'їзду та виїзду з цієї території визначені на рівні Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 року. Як слідує з аналізу положень вищенаведеного нормативно-правового акта, іноземець – це особа, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав. Своєю чергою особа без громадянства – це особа, яку жодна держава відповідно до свого законодавства не вважає своїм громадянином. При цьому серед суб'єктів, що можуть звернутися до адміністративного суду з позовом щодо видворення іноземців та осіб без громадянства, слід назвати: центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері міграції, органи охорони державного кордону (щодо іноземців та осіб без громадянства, які затримані ними в межах контрольованих прикордонних районів під час спроби або після незаконного перетинання державного кордону України), органи Служби безпеки України [11]. Варто зазначити, що вищезгадані заходи не поширюються на всіх без винятку іноземців та осіб без

громадянства. У цьому випадку йдеться про таку категорію суб'єктів як біженці й особи, які потребують додаткового або тимчасового захисту. Порядок регулювання суспільних відносин у сфері визнання особи біженцем, особою, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, втрати та позбавлення цього статусу, а також встановлення правового статусу біженців та осіб, які потребують додаткового захисту і яким надано тимчасовий захист в Україні, врегульовано на рівні Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 8 липня 2011 року. Як встановлено в п. 5 ч. 1 ст. 1 вищенаведеного нормативно-правового акта, особи, на яких поширюється його дія підпадають під заборону вислання або примусового повернення – недопущення видворення (добровільного чи примусового), видачі (екстрадиції), передачі, іншого примусового переміщення особи [8].

3. Про обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання (збори, мітинги, походи, демонстрації тощо). Відповідно до ст. 34 Конституції України кожному гарантується право на свободу думки та слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Окрім цього, у ст. 44 вищенаведеного нормативно-правового акта визначено, що ті, хто працюють, мають право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів [5]. Форми втручання до процесу реалізації зазначеної вище категорії прав можуть бути різноманітні: від вимог одержання попереднього дозволу на їх проведення, до повної заборони проведення акцій [7, с. 170]. Особливості провадження в справах за адміністративними позовами суб'єктів владних повноважень про обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання визначені у ст. 182 КАС України. Як слідує з аналізу приписів вищенаведеної норми, право на звернення до адміністративного суду з такої категорії позовів належить органам виконавчої влади й органам місцевого самоврядування [3].

4. В інших випадках, встановлених законом. Як слідує з аналізу останнього пункту вищенаведеного переліку, він є не вичерпним і може бути доповнений відповідно до положень інших законів України. Так, шляхом аналізу Глави 6 «Особливості провадження в окремих категоріях адміністративних справ» КАС України здається можливим назвати такі правові норми, що визначають категорії публічно-правових спорів, позивачами в яких виступають суб'єкти владних повноважень: ст. 180 КАС України – особливості провадження у справах про дострокове припинення повноважень народного депутата України в разі невиконання ним вимог щодо несумісності; ст. 183-1 КАС України – особливості провадження у справах за адміністративними позовами про примусове відчуження земельної ділянки, інших об'єктів нерухомого майна, що на ній розміщені, з мотивів суспільної необхідності; ст. 183-3 КАС України – особливості провадження у справах за зверненням органів доходів і зборів; ст. 183-4 КАС України – особливості провадження у справах за зверненням Служби безпеки України щодо накладення арешту на активи, що пов'язані з фінансуванням тероризму

та стосуються фінансових операцій, зупинених відповідно до рішення, прийнятого на підставі резолюцій Ради Безпеки ООН, зняття арешту з таких активів та надання доступу до них; ст. 183-6 КАС України – особливості провадження у справах щодо підтвердження обґрунтованості вжиття суб'єктами владних повноважень заходів реагування під час здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності [3].

Висновки. Отже, одними з основних суб'єктів адміністративного судочинства є сторони. При цьому

поняття «сторони» містить відразу таких суб'єктів як позивач і відповідач. У чинному національному законодавстві України встановлені загальні правила щодо набуття адміністративного процесуального статусу як позивача, так і відповідача. Як правило, адміністративний процесуальний статус відповідача в адміністративному судочинстві набуває суб'єкт владних повноважень. Однак на рівні процесуального законодавства встановлені й винятки, відповідно до яких суб'єкт владних повноважень може бути й у ролі позивача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Адміністративне судочинство : [підручник]. – Вид. 2, перероб. і допов. / За заг. ред. Т.О. Коломоєць. – К. : Істина, 2011. – 304 с.
2. Кодекс адміністративного судочинства України : [науково-практичний коментар] / за ред. С.В. Ківалова, О.І. Харитонової / Ківалов С.В., Харитонова О.І., Пасенюк О.М., Аракелян М.Р. та ін. – Видання третє. – Х. : ТОВ «Одіссей», 2008. – 560 с.
3. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України : від 6 лип. 2005 р. № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35–36, 37. – Ст. 446.
4. Комзюк А.Т. Адміністративний процес України : [навч. посіб.] / А.Т. Комзюк, В.М. Бевзенко, Р.С. Мельник. – К. : Прецедент, 2007. – 531 с.
5. Конституція України : від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
6. Кравчук В.М. Науково-практичний коментар до Кодексу адміністративного судочинства України / В.М. Кравчук. – Х. : Фактор, 2011. – 800 с.
7. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / за заг. ред. І.Х. Темкіжева (кер. авт. кол.). – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 720 с.
8. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України : від 8 лип. 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 16. – Ст. 146.
9. Про громадські об'єднання : Закон України : від 22 берез. 2013 р. № 4572-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 1. – Ст. 1.
10. Про об'єднання громадян : Закон України : від 16 черв. 1992 р. № 2460-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 1. – Ст. 1.
11. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства : Закон України від 22 верес. 2011 р. № 3773-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 19-20. – Ст. 179.
12. Юридична енциклопедія : В 6 т. / Редкол. : Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : «Укр. енцикл.», 1998. – Т. 5 : П – С. – К. : Вид-во «Юридична думка», 2003. – 736 с.